

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของชาวสวนยาง กับเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ชุตตา แก้วละเอียต*

บทคัดย่อ

ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ชาวสวนยางมีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างเห็นได้ชัด งานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางทั้งก่อนและเมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครอบคลุม 19 อำเภอ จำนวน 990 คน การสำรวจทำทั้งการสอบถาม และสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่ได้กำหนดและผ่านการตรวจสอบก่อนที่ให้กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ตอบ สำหรับแบบสอบถามมี 5 ส่วน มีข้อคำถาม 43 ข้อ คือข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งก่อนและขณะกำลังเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows พบว่าชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรายรับที่ได้จากการขายยางในแต่ละวันก่อนสถานการณ์ความไม่สงบคิดเป็นมูลค่า 1,197 บาทต่อวัน ขณะที่เมื่อมีสถานการณ์ความไม่สงบมีรายรับเพียง 952 บาทต่อวัน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก่อนสถานการณ์ฯ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.56 แต่ขณะเมื่อมีสถานการณ์ความไม่สงบมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.16 จากการเปรียบเทียบผลการประกอบอาชีพสวนยางก่อน และหลังการร่วมกันหาแนวทาง เพื่อเพิ่มผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่บ้านบุดี จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของภาคี 3 ฝ่ายคือชาวสวนยาง นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับยาง ทั้งหมด 45 คน พบว่าปัญหาสำคัญของชาวสวนยางคือการมีเหตุร้ายรายวันทำให้ไปกรีดยางได้น้อยลง และต้องเปลี่ยนรูปแบบการทำยางจากยางแผ่นเป็นยางถ้วยทำให้รายได้ลดลงประกอบกับการถูกกดราคายางถ้วยจากพ่อค้าที่รับซื้อในท้องถิ่น แนวทางที่ได้จากการร่วมกันระดมความคิดเห็นคือทุกคนต้องปรับปรุงคุณภาพของยางให้แห้ง สะอาด และไม่มีสิ่งปนเปื้อน นอกจากนั้นควรมีการตั้งจุดรับซื้อยางของกลุ่ม เพื่อนำส่งโรงงาน และเมื่อมีการติดตามผล หลังจากชาวสวนยางได้นำแนวทางที่ตกลงกันไปปฏิบัติพบว่า คุณภาพการทำยางถ้วยดีขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 92.0 และราคาที่ยางได้ดีขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 87.5 จะเห็นได้ว่าชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาจากองค์กรและชุมชนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ชาวสวนยาง เหตุการณ์ความไม่สงบ ยางพารา จังหวัดชายแดนภาคใต้

* คณะวิทยาการจัดการ สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Economic Returns of Rubber Farmers And Non-Peaceful Event in Three Southern Border Provinces

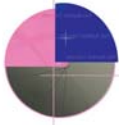
Shuta Khawla-ead*

Abstract

The problem from non-peaceful event in three southern border provinces is affected obviously economic depression. The main purpose of this study is to compare economic returns and living of life of rubber farmers between before and when non-peaceful event in three southern border provinces. The survey of 19 Amphurs in three southern border provinces is used to collect data. The target group is 990 rubber farmers in Narathiwat Pattani and Yala. The instrument is the questionnaire that had pretested and high reliability. The questionnaire had 43 questions and 5 parts. Five parts are consisted general information, economic returns, living of life between before and when had non-peaceful event. The data is analyzed by SPSS for Windows. The results showed that the rubber farmers in three southern border provinces had dairy income from rubber before non-peaceful event has value 1,197 bahts. But when non-peaceful event, the income from rubber has value 952 bahts dairy. On the other hand the living of life in security domain in life and asset before non-peaceful event has mean value ($\bar{X}$) 3.56. When non-peaceful event has the mean value ($\bar{X}$) 2.16. The comparison of rubber business resulted between before and after the brain storming meeting of 3 groups (rubber farmers academic staff and government's official) at Ban Budee in Yala province in order to increase the economic returns in non-peaceful event, it was found that the major problem is the decreasing of quantity the rubber tap day. Also the evidenced had changed from the rib rubber to the cup rubber. Moreover it was found that the rubber local price was cheaper than the market prices causing them has decrease their income. The methods from the brain storming ideas showed that the rubber farmers should improve the quality of rubber like as dry, clean, and no contamination in rubber. Also they should set up the rubber trading center of village in order to up price and direct sell to the rubber factory. The evaluation on the rubber farmers practiced per suggestion it indicated that the rubber quality and rubber price was improved 92 % and 87.5 % respectively. Therefore, it can be concluded that rubber farmers in three southern border provinces has great need for the coordinate in paorder to solve the problem from the corporate and community.

Keywords : Economic returns Rubber farmers Non-peaceful event Rubber
Southern border provinces

* Lecture Dr. Faculty of Management Sciences, Department of Economic, Yala Rajabhat University

บทนำ

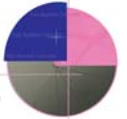
ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นได้ลุกลามยืดเยื้อและยังไม่เห็นแนวโน้มว่าจะยุติในเร็ววัน ทำให้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เกษตรกรโดยเฉพาะชาวสวนยางมีความเสี่ยงสูงในการต้องไปกรีดยางในส่วนที่อยู่ห่างออกไปจากที่พัก บางรายถูกลอบตัดหรือทำลายต้นยางให้ได้รับความเสียหาย (1) จากการที่อาชีพสวนยางเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่สามจังหวัด คือ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา ดังนั้นเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จึงย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของทั้งสามจังหวัด จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่า หลังจากมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น ปริมาณยางพาราที่ผลิตได้จากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปริมาณลดลงอย่างเห็นได้ชัด สาเหตุจากชาวสวนยางกลัวความไม่ปลอดภัยจึงเปลี่ยนเวลากกรีดยางและลดการกรีดยางในพื้นที่ห่างไกล วิถีชีวิตในการประกอบอาชีพเปลี่ยนไปจากเดิม บางพื้นที่มีการหยุดกรีดยางในวันศุกร์ จึงทำให้รายได้จากสวนยางลดลงจากเดิม (2)

นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางเป็นอย่างมากเมื่อต้องมีการเปลี่ยนช่วงเวลาในการกรีดยางจึงต้องมีการเปลี่ยนรูปแบบการทำยาง ทำให้รายได้จากการทำสวนยางลดลงก็ต้องหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้รายรับเพียงพอกับรายจ่ายของแต่ละครัวเรือนแม้ว่ารัฐบาลได้พยายามหาแนวทางเพื่อช่วยแก้ไขปัญหากับชาวสวนยางด้วยหลากหลายมาตรการ ทั้งการจัดทำทะเบียนพื้นที่เสี่ยงภัยจัดทำทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยางผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ จัดชุดคุ้มครองเกษตรกรผู้ปลูกยาง และการจัดตั้งตลาดกลางยางพาราเคลื่อนที่ระดับอำเภอเพื่อช่วยเหลือ

เกษตรกรให้สามารถขายยางได้ในราคาที่เป็นธรรม อีกทั้งพยายามหามาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตยาง เช่นมีโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกยางในพื้นที่ว่างเปล่าประสานงานกับหน่วยงานด้านความมั่นคง เพื่อให้การดูแลด้านความปลอดภัยแก่เกษตรกร (3) มาตรการเหล่านี้ก็ช่วยได้เพียงในระดับหนึ่งตราบได้ที่ยังไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ความไม่สงบให้ยุติลงได้

อย่างไรก็ตามโดยภาพรวมประเทศไทยก็ยังสามารถผลิตและส่งออกยางธรรมชาติมากเป็นอันดับแรกของโลก ปัจจุบันไทยผลิตยางและส่งออกประมาณปีละ 2.7 ล้านบาท คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1.4 แสนล้านบาท แยกเป็นยางแผ่นรมควันประมาณ 9 แสนตัน ยางแท่งประมาณ 1 ล้านตัน น้ำยางข้นประมาณ 5 แสนตัน ยางผสมประมาณ 1 แสนตัน นอกจากไทยแล้วยังมีประเทศอื่นที่เป็นประเทศผู้ผลิตหลักของโลก คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย อินเดีย และเวียดนาม ส่วนประเทศผู้ใช้อย่างพารารายใหญ่ของโลกคือ จีน ยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และอินเดียและในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะมีความต้องการใช้ยางมากขึ้นสาเหตุจากความต้องการที่เพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมยางรถยนต์และน้ำมันโลกที่ราคาสูงขึ้น (4)

สำหรับระบบวิถีของตลาดยางไทยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากจากการที่สวนยางส่วนใหญ่เป็นสวนยางขนาดเล็ก (Smallholders) จึงทำให้วิถีการตลาดของยางไทยผ่านพ่อค้าคนกลางหลายขั้นตอน กระบวนการค้ายางเริ่มจากพ่อค้าท้องถิ่นรับซื้อยางแผ่นดิบหรือน้ำยางจากชาวสวน จากนั้นนำไปขายต่อแก่พ่อค้าในเมือง หลังจากนั้นพ่อค้าในเมืองก็ทำการรวบรวม บ้างก็นำไปรมควันบ้างก็ขายต่อให้กับบริษัทรับซื้อ ซึ่งเป็นบริษัทผู้ส่งออก บ้างก็นำไปขายในตลาดกลางยางพาราที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น ส่วนการส่งออกยางมีทั้งขายผ่าน

นายหน้าในประเทศสิงคโปร์และมีทั้งขายตรงระหว่างผู้ส่งออกชาวไทยกับประเทศผู้ต้องการใช้ยาง เช่นสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และจีน ในรูปแบบตามคำสั่งซื้อของประเทศผู้ใช้อย่าง (5)

ส่วนการกำหนดราคายางพบว่าแม่ไทยเป็นผู้ส่งออกหลักของโลก แต่ยังไม่สามารถเป็นผู้นำทางด้านราคา ราคาของยางมักจะถูกกำหนดโดยประเทศผู้ใช้อย่างอย่างไรก็ตามไทยก็พยายามแก้ปัญหาโดยการจัดตั้งตลาดซื้อขายยางล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ผลิตใช้ประกันความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา และเป็นตลาดที่ใช้อิงราคาได้แทนการอิงราคาในตลาดนอกประเทศ เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เหมือนในอดีตที่ผ่านมา (6) จากข้อมูลเบื้องต้นพอจะสันนิษฐานได้ว่าปัญหาสำคัญของชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขณะนี้ คือมีรายได้และปริมาณผลผลิตของชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลงจากเดิม สาเหตุประการหนึ่งมาจากสถานการณ์เหตุร้ายรายวันในพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้จึงคาดหวังว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและขณะที่เมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น และสามารถร่วมกันหาแนวทางแก้ไขได้ ถ้าช่วยกันระดมความคิดเห็นและนำไปปฏิบัติ

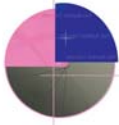
อย่างไรก็ตามยังไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนในเชิงประจักษ์การวิจัยนี้จึงได้ทำการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางทั้งก่อนและเมื่อมีสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วัตถุประสงค์รองคือเพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการหาแนวทางร่วมกันเพื่อเพิ่มผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ข้างต้น จึงมีวิธีการวิจัยดังจะได้

กล่าวต่อไป

วิธีการ

แนวทางที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กล่าวคือการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสำรวจ (Survey) ภาคสนาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

การเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางทั้งก่อนและเมื่อมีสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ทำการสำรวจสอบถามและสัมภาษณ์เกษตรกรชาวสวนยางทั้งสามจังหวัด คือ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา ครอบคลุม 19 อำเภอ จังหวัดละ 330 ราย รวมจำนวนทั้งหมด 990 รายโดยอาศัยแบบสอบถาม ที่ผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือแล้ว ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 43 ข้อ ประกอบด้วย 5 ส่วน แบ่งเป็นส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เพศ อายุ การศึกษา รายได้สถานะในฟาร์ม จำนวนพื้นที่ปลูก จังหวัดที่ปลูกยาง จังหวัดที่อยู่อาศัย ระยะเวลาประกอบอาชีพ อาชีพเสริม ส่วนที่ 2 ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของชาวสวนยางก่อนและขณะกำลังมีสถานการณ์ความไม่สงบพิจารณาผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากรายรับจากการขายน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ ยางถ้วยหรือเศษยาง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาง รายรับทั้งหมดที่เหลือจากรายจ่ายในครัวเรือน ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคของชาวสวนยางจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ และส่วนที่ 5 วิธีการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคหลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบ ลงรหัส บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ด้วย

โปรแกรม SPSS for Windows เพื่อวิเคราะห์ค่าความถี่ค่าร้อยละค่าความแตกต่างก่อนและขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบด้วยการทดสอบ t-test ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95 %

ส่วนการเปรียบเทียบก่อนและหลังการหาแนวทางร่วมกันเพื่อเพิ่มผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ได้ทำการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยการจัดเวทีระดมความคิดเห็นร่วมกันของภาคี 3 ฝ่ายคือชาวสวนยางบ้านบุดี คณะผู้วิจัย และเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จำนวน 45 คน เพื่อหาปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดลองนำแนวทางแก้ไขไปปฏิบัติ และมีการติดตามประเมินผลที่เกิดขึ้นว่า หลังจากไปทดลองปฏิบัติแล้วผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไรโดยการไปสอบถามสัมภาษณ์บันทึกในแบบสอบถามที่มีประเด็นคำถามเฉพาะหัวข้อที่ได้ตกลงกันเมื่อจัดเวทีระดมความคิดเห็นจำนวน 18 ข้อคำถาม และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) อีกส่วนหนึ่งวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

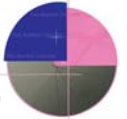
ผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ตอบเป็นเพศชายร้อยละ 75.3 เพศหญิงร้อยละ 24.7 มีอายุระหว่าง 46-56 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.1 อายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.0 ถัดมาอายุระหว่าง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.6 ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 34.1 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.3 รายได้ระหว่าง 5,000-8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.4 มีสถานะเป็นเจ้าของสวนยาง ร้อยละ 82.8 ปริมาณการถือครองสวนยาง 5-10 ไร่คิดเป็นร้อยละ 39.3 ระยะเวลาการทำสวนยาง

มากกว่า 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 33.4 มีอาชีพทำสวนยางเป็นหลัก ร้อยละ 60.6 มีจังหวัดยะลาเป็นที่ตั้งสวนยาง คิดเป็นร้อยละ 34.4

ส่วนการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจก่อนและขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ในแต่ละประเด็นพบว่า รายรับที่ได้จากการขายยางในแต่ละวันก่อนเกิดเหตุการณ์คิดเป็นมูลค่า 1,197 บาทต่อวัน แต่ขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบรายรับคิดเป็นมูลค่าเพียง 957 บาทต่อวัน น้ำยางที่ผลิตได้แต่ละวันก่อนเกิดเหตุการณ์คิดเป็นปริมาณ 118 กิโลกรัมต่อวัน แต่ขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบน้ำยางที่ผลิตได้แต่ละวันคิดเป็นปริมาณ 84 กิโลกรัมต่อวัน ยางแผ่นดิบที่ผลิตได้แต่ละวันของชาวสวนยางก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบคิดเป็นปริมาณ 66 กิโลกรัมต่อวัน แต่ขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบยางแผ่นดิบที่ผลิตได้แต่ละวันคิดเป็นปริมาณ 46 กิโลกรัมต่อวัน สวนยางก่อนถวัลยหรือเศษยางที่ผลิตได้แต่ละวันของชาวสวนยางก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบคิดเป็นปริมาณ 48 กิโลกรัมต่อวัน แต่ขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบยางถวัลยหรือเศษยางที่ผลิตได้แต่ละวันของชาวสวนยางคิดเป็นปริมาณ 40 กิโลกรัมต่อวัน นอกจากนั้น ค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเกี่ยวกับสวนยางแต่ละเดือนก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบคิดเป็นมูลค่า 2,215 บาท แต่ขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบค่าใช้จ่ายคิดเป็นมูลค่า 1,913 บาท

สำหรับความคิดเห็นเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของชาวสวนยางก่อนและขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบโดยภาพรวมพบว่า รายรับทั้งหมดที่ได้จากสวนยางและส่วนอื่นของครัวเรือนก่อนเกิดเหตุการณ์มีค่าเฉลี่ย 3.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 และขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบมีค่าเฉลี่ย 2.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.05 ค่าใช้จ่ายรวมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจยางก่อนเกิดเหตุการณ์ค่าเฉลี่ย

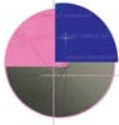
2.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95 และขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบมีค่าเฉลี่ย 2.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00 รายรับทั้งหมดที่เหลือจากการจ่ายในครัวเรือน ก่อนเกิดเหตุการณ์มีค่าเฉลี่ย 2.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 และขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบมีค่าเฉลี่ย 2.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 ส่วนผลจากการทดสอบสมมติฐานจะเห็นว่าก่อนและขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมีความแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

ความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางก่อนและเมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก่อนเกิดเหตุการณ์มีค่าเฉลี่ย 3.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08 ถัดมาด้านความสะดวกของการหาตลาดซื้อขายยาง การซื้อหาอาหารเพียงพอแก่การดำรงชีพ การได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย ความช่วยเหลือของรัฐบาลในการทำสวนยาง ความสะดวกของถนนและการคมนาคมขนส่ง โอกาสในการได้รับการศึกษาทุกระดับชั้น และความสะดวกในการเข้าถึงสื่อต่างๆ ก่อนเกิดเหตุการณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 3.33-3.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วงระหว่าง 1.16-0.84 และเมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นพบว่าหัวข้อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ย 2.16 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 ถัดมาด้านความพร้อมของถนนและการคมนาคมขนส่งความสะดวกของการหาตลาดซื้อขายยาง และความสะดวกในการได้รับการรักษาพยาบาล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 2.78-2.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01-0.91 และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางก่อนและเมื่อมีสถานการณ์ความไม่สงบมีความแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

ผลจากการสำรวจยังพบอีกว่าปัญหาและอุปสรรคของชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ปัญหาเกี่ยวกับการต้องเปลี่ยนช่วงเวลาออกไปกรีดยางมีผู้ตอบข้อนี้ร้อยละ 65.1 ถัดมาปัญหาเกี่ยวกับจำนวนวันที่สามารถกรีดยางได้ ราคาของยางและการเดินทางไปสวนยาง มีผู้ตอบอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 48.3 - 30.2 ส่วนปัญหาเกี่ยวกับตลาดที่ซื้อขายยาง การขาดแคลนแรงงาน และคุณภาพของสินค้า มีผู้ตอบอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 27.2-26.9 นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารยาง คุณภาพของแรงงาน และแหล่งเงินทุนสนับสนุน มีผู้ตอบอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 18.3-13.2 และเรื่องภาวะการแข่งขันกันสูง มีผู้ตอบเพียงร้อยละ 6.5

ส่วนผลการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) พบว่าจากการจัดทำเวทีระดมความคิดเห็นชาวสวนยาง พบปัญหาและอุปสรรคการทำสวนยางกล่าวคือ สวนอยู่ไกลทำให้ต้องเดินทางไกลบางครั้งเสี่ยงกับเหตุร้ายรายวันที่จะเกิดขึ้น เช่น มีการปิดถนน หวาดกลัวเมื่อต้องอยู่ในสวนยางโดยลำพัง เพื่อประหยัดเวลาในการทำยาง จึงหันมาทำในรูปขี้ยางถั่วมากขึ้น อีกทั้งไม่มีคนมารับซื้อน้ำยางสด และอุปสรรคในการทำยางแผ่นซึ่งวางไว้ในสวนยางที่ไกลจากบ้าน มักจะถูกขโมยเป็นประจำ เช่น เครื่องจักร จึงไม่สามารถทำยางแผ่นได้ เกิดมลพิษจากกลิ่นยาง เนื่องจากเก็บยางไว้ในบ้านหลายวัน เพราะกลัวถูกขโมยราคารายที่ขายได้ค่อนข้างต่ำกว่าราคาจริงของราคารายในตลาด อาจจะเพราะคุณภาพของยางต่ำ เพราะรีบเก็บมาขาย

ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาจากการระดมความคิดเห็นร่วมกันพบว่าทุกคนจะพยายามปรับปรุงสภาพการทำยางให้ดีขึ้น การทำยางถั่วขายได้ราคาค่อนข้างต่ำกว่าราคาจริงอาจเนื่องจาก

มีสิ่งปนเปื้อนและไม่สะอาด จึงจะพยายามปรับปรุงดูแลความสะอาดในแต่ละขั้นตอน และจะพยายามกลับมาทำยางตามวิถีทางแบบเดิม คือยางแผ่นและน้ำยางสด เพราะราคาดีกว่าการทำยางถ้วย การขายยางจะรวมกลุ่มกันหรือจัดตั้งจุดรับซื้อยางของหมู่บ้านเพื่อลดจำนวนคนกลางและสามารถต่อรองราคาทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

การติดตามและประเมินผลหลังจากนำแนวทางที่ร่วมกันระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคไปทดลองปฏิบัติของชาวสวนยางบ้านบุดี จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ พบว่าประเด็นเรื่องของคุณภาพการทำยางถ้วยดีขึ้น มีผู้ตอบเห็นด้วยร้อยละ 92 ถัดมาเรื่องความสะอาดของการทำยางถ้วยดีขึ้น ราคาของยางถ้วยที่ขายได้ดีขึ้น มีความพร้อมของอุปกรณ์ในการทำยางถ้วยดีขึ้น และมีสิ่งปนเปื้อนในการทำยางถ้วยลดลง มีผู้ตอบเห็นด้วยอยู่ในช่วงระหว่าง 91.1-85.3 ปริมาณที่ได้จากการทำขี้น้ำยางถ้วยมากขึ้น การต่อรองราคายางกับผู้รับซื้อยางดีขึ้น และความสะดวกในการขายยางมีมากขึ้น มีผู้ตอบเห็นด้วยอยู่ในช่วงระหว่าง 78.0-65.3 ส่วนประเด็นเรื่องความปลอดภัยและความสะดวกในการเดินทางไปกรีดยางเพิ่มขึ้น มีผู้ตอบเห็นด้วยอยู่ในช่วงระหว่าง 41.0-40.4

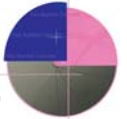
วิจารณ์

การเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางก่อนและเมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีความแตกต่างกันได้คือ จากการสำรวจภาคสนามลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายอาศัยอยู่ในจังหวัดยะลา มีอายุค่อนข้างมาก การศึกษาต่ำกว่า

ระดับประถมศึกษา รายได้ต่อ เดือนไม่มากนักต่ำกว่า 5,000 บาท เป็นเจ้าของ สวนยางขนาดเล็กประมาณ 5-10 ไร่ และทำอาชีพการทำสวนยางเป็นหลักมาก่อนข้างเป็นเวลานานกว่า 20 ปี จากลักษณะข้อมูลดังกล่าว จึงน่าเห็นใจชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบด้วยยึดอาชีพนี้มาเป็นเวลานาน ยากจะเข้าสู่ตลาดแรงงานเปลี่ยนอาชีพเป็นอย่างอื่น (2)

สำหรับการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจพบว่าระหว่างก่อนและขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบมีค่าแตกต่างกันคือ หัวข้อรายรับที่ได้จากการขายยางแต่ละวันในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ฯ มีมูลค่า 1,197 บาทต่อวัน มากกว่าขณะที่กำลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ซึ่งมีมูลค่าเพียง 952 บาทต่อวัน อีกทั้งปริมาณน้ำยาง ยางแผ่นดิบ และยางก้อนถ้วยที่ผลิตได้ของชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ฯ มีปริมาณมากกว่าขณะที่กำลังมีเหตุการณ์ความไม่สงบ จึงเป็นการบอกว่า เมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบชาวสวนยางมีรายรับแต่ละวันจากการขายยางลดลงจากเดิม ส่วนทางด้านรายจ่าย หัวข้อค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเกี่ยวกับสวนยางแต่ละเดือน มีผู้ตอบว่าขณะมีเหตุการณ์ฯ มีมูลค่าต่ำกว่าก่อนเกิดเหตุการณ์ฯ แสดงว่า เมื่อมีเหตุการณ์ทำให้ชาวสวนยางมีความรู้สึกว่ามีปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินน้อยลงกว่าเดิม จึงมีการออกไปบำรุงดูแลไม้ป่ายรักษาสวนยางน้อยลงกว่าเดิม (2) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวนยางแต่ละเดือนลดลงกว่าเดิมเมื่อเทียบกับก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ

เมื่อพิจารณาผลตอบแทนทางเศรษฐกิจโดยภาพรวมก็ยืนยันอีกครั้งว่ารายรับทั้งหมดจากสวนยาง จากส่วนอื่นของครัวเรือน ก่อนเกิดเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุการณ์มีค่าเฉลี่ยมากกว่าขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบ แต่ค่าใช้จ่ายรวม

ที่เกี่ยวกับสวนยางตรงกันข้ามคือ ขณะมีเหตุการณ์มีค่ามากกว่าก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนและขณะมีเหตุการณ์ ด้วยค่าสถิติ t -test ได้ค่า p -value = 0.00 แสดงว่า ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจก่อนและขณะมีเหตุการณ์มีความแตกต่างกันที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95 % เป็นการบอกถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ชาวสวนยางมีรายรับลดลงขณะที่ค่าใช้จ่ายลดลงเช่นกันแต่ไม่มาก จึงทำให้รายรับที่ได้รับจริงของชาวสวนยางลดลงกว่าเดิม

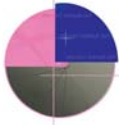
ส่วนด้านชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสวนยางพบว่า มีผู้ตอบเห็นด้วยว่าก่อนมีเหตุการณ์ความไม่สงบมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าขณะมีเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะหัวข้อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความสะดวกของการเดินทางไปตลาดหรือไปซื้อขายยางมีค่าเฉลี่ยลดลงอย่างเห็นได้ชัด เป็นการบอกถึงว่าเมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบชีวิตมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ และความสะดวกในการเดินทางน้อยลงกว่าเดิม

ดังนั้นปัญหาอุปสรรคชาวสวนยางในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน จึงทำให้ชาวสวนยางต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตในการประกอบอาชีพ เพราะส่วนใหญ่ต้องเปลี่ยนช่วงเวลาออกไปกรีดยาง ปริมาณวันที่ออกไปกรีดยางก็น้อยลง การเดินทางไปสวนที่อยู่ไกลก็อันตราย ราคาของยางที่ขายในท้องถิ่นก็ถูกกว่าในท้องตลาด แรงงานที่จะจ้างมากรีดยางก็หายากคุณภาพของยางก็ต่ำกว่าเดิม ส่วนเรื่องของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาง แหล่งเงินทุนสนับสนุน การแข่งขันในการผลิตยางไม่ได้เป็นปัญหาอุปสรรคมากนัก ดังนั้นเหล่านี้เป็นสิ่งที่รัฐต้องหามาตรการมาช่วยเหลือโดยด่วน เพราะคงต้องใช้เวลานานกว่าเหตุการณ์นี้จะยุติ ถ้ารอจนกว่าทุกอย่างจะดีขึ้น

ตนเองอาจจะยิ่งทำให้ปัญหาเพิ่มพูนขึ้นจนยากเกินกว่าจะแก้ไขได้ (7-9)

ส่วนผลของการระดมความคิดเห็นร่วมกันของชาวสวนยางบ้านบุดีเพื่อค้นหาปัญหาอุปสรรคแบบเจาะลึกและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข และทดลองนำแนวทางที่ร่วมกันคิดไปปฏิบัติจริง รวมทั้งการติดตามและประเมินผลที่เกิดขึ้นทำให้สามารถยืนยันได้ว่า ชาวสวนยางส่วนใหญ่โดยเฉพาะบ้านบุดีมีความเดือดร้อนจากผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะส่วนใหญ่สวนอยู่ไกลทำให้ต้องเดินทางไกลเพื่อไปกรีดยาง บางครั้งถนนถูกปิดไม่สามารถเดินทางไปสวนได้ มีความหวาดกลัวกับการอยู่โดยลำพังในสวน จึงต้องเปลี่ยนจากเก็บน้ำยางมาทำยางถ้วยมากขึ้นเพื่อประหยัดเวลาและไม่ค่อยจะคำนึงถึงเรื่องของคุณภาพยางมากนัก ทำให้ราคาที่ขายได้ค่อนข้างต่ำกว่าราคาในท้องตลาดจากปัญหาที่ได้สัมผัสและได้รับการบอกกล่าวโดยตรงจากผู้เดือดร้อน จึงได้ร่วมกันหาแนวทางแก้ไข และเมื่อทดลองให้ชาวสวนยางนำแนวทางที่ร่วมกันคิดไปปฏิบัติ ผลที่ได้รับปรากฏว่าชาวสวนยางบ้านบุดีสามารถขายยางได้ราคาดีขึ้น และทำให้รายได้ของแต่ละครัวเรือนเพิ่มขึ้นด้วย

จากการทำวิจัยครั้งนี้จึงได้ข้อมูลเป็นที่ประจักษ์ว่าชาวสวนยางสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความปลอดภัยน้อยลง รวมถึงรายรับที่ลดลง รายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น และเมื่อสัมผัสเจาะลึกชาวสวนยางบ้านบุดีก็มีผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นอย่างมากแต่เมื่อได้ร่วมกันคิดหาหนทางเพื่อแก้ไขปัญหา ก็ทำให้ความเป็นอยู่ และรายได้จากอาชีพการทำสวนยางดีขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตามยังมีอีกหลายพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่น่าจะประสบปัญหาคล้ายกันกับชาวสวนยาง

บ้านบุดีและต้องการองค์กรหรือชุมชนมาร่วมชี้แนะแนวทาง อีกทั้งร่วมกันหาหนทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นเป็นการป้องกันก่อนที่จะปัญหาจะลุกลามจนยากจะเยียวยา (10-11)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ สำรวจลุล่วงด้วยดีต้องขอขอบคุณคุณชนะกานต์ รัตนพงศ์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง คุณนิพนธ์ มุสิกวรรณ คุณประสาทรัตน์ และคุณกำธร สันติพงศ์ เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางอำเภอเมือง จ.ยะลา ที่ให้ความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลประสานงานกับชาวสวนยางขอขอบคุณ ศ.ดร.เวคิน นพนิตย์ ที่ช่วยวิจารณ์และขอบคุณ ผศ.นัทที่ ขจรกิตติยา ผศ.ชมพูนุท ศรีพงษ์ ที่ร่วมคิดและให้ข้อเสนอแนะจนกระทั่งงานวิจัยแล้วเสร็จ

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรจังหวัด. [homepage on the internet]. [30/01/2551] Available from: <http://www.doae.go.th>
2. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. [homepage on the internet]. [2/01/2551] Available from: <http://www.doae.go.th>
3. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. [homepage on the internet]. [5/01/2551] Available from: <http://www.moac.go.th>
4. สถาบันยางระหว่างประเทศ. [homepage on the internet]. [7/01/2551] Available from: <http://www.IRSG.com>
5. สถาบันวิจัยการยาง กรมวิชาการเกษตร. [homepage on the internet]. [9/01/2551] Available from: <http://www.rubberthai.or.th>
6. สมาคมยางพาราไทย. (2548). [on-line] <http://www.THAINR.com>
7. ประเวศ วะสี. (2548). สามเหลี่ยมดับไฟใต้ [on-line] <http://www.nrc.or.th>
8. ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี. (2548). หนึ่งปีหนึ่งทศวรรษความรุนแรงชายแดนใต้ : ปริศนาของปัญหาและทางออก. [on-line] <http://www.nrc.or.th>
9. เกษม ศิริสัมพันธ์. (2548). สมานฉันท์ [on-line] <http://www.manager.co.th>
10. สรรพงษ์ฤทธิรักษา. (2548). การจัดการระบบการแพทย์ และสาธารณสุขในสถานการณ์ ความไม่สงบในจังหวัดยะลา. วารสารวิชาการเขต 12. 16(1) : 79-92.
11. นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2548). สมานฉันท์กับภัยและน้ำมนต์เชล. [on-line] <http://www.midnightuniv.org>